

Аудит відповідності на тему «Як установи Національної академії медичних наук України підготовлені для переходу до програми державних гарантій медичного обслуговування населення»

(рішення Рахункової палати від 08 липня 2025 року № 17-2)

ОБ'ЄКТИ КОНТРОЛЮ:

- Національна академія медичних наук України
- Національна служба здоров'я України

ПЕРІОД АУДИТУ:

01.01.2024–01.04.2025,
окремі дані за 2022–2023 роки

ВИСНОВКИ

Національна академія медичних наук України (далі — НАМН, Академія) у 2023–2024 роках належним чином не організувала процес переходу установ до програми державних гарантій медичного обслуговування населення (далі — ПМГ). Процес не тільки неповною мірою відповідав вимогам нормативно-правових актів, а й блокувався системною бездіяльністю керівництва НАМН та імітацією реалізації рішень, які виявилися непродуктивними.

НАМН не забезпечила своєчасного та повного виконання рішень Міністерства охорони здоров'я України (далі — МОЗ), рекомендацій Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування, а також доручень і рекомендацій Кабінету Міністрів України (далі — КМУ). Зазначене унеможливило поступове та контрольоване приєднання установ до ПМГ, створило умови для входження до нової системи фінансування непідготовлених установ та обумовило ризики їх неналежного функціонування в єдиному медичному просторі.

НАМН не виконано надані у грудні 2022 року рекомендації робочої групи МОЗ, зокрема:

- не визначено жодної установи, яка могла б стати пілотною для включення до ПМГ;
- не здійснено юридичного аналізу механізму реорганізації установ НАМН у державне некомерційне підприємство.

11 із 13 рекомендацій Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування НАМН не виконано. Причому у затвердженому плані заходів рекомендації враховані, але фактичне виконання цього плану виявилось вкрай низьким і жодного ефективного управлінського рішення для належної організації переходу установ до ПМГ керівництвом НАМН не ухвалено.

Лише одна з 12 рекомендацій КМУ виконана повністю, 6 — частково, 5 — не виконано. НАМН не було вжито системних заходів для належної підготовки установ до укладання договорів з Національною службою здоров'я України (далі — НСЗУ).

Неспроможність НАМН визначити доказову базу та розробити чіткі механізми відбору «тематичних хворих» унеможливила здійснення належної компенсації витрат, пов'язаних із наданням медичних послуг такій категорії пацієнтів.

НАМН не надала НСЗУ обґрунтувань щодо високотехнологічності, унікальності або складності послуг, які надаються її установами, що унеможливило встановлення коригувальних коефіцієнтів до тарифів на медичні послуги.

НАМН не ухвалювались управлінські рішення, необхідні для покращення ситуації щодо забезпечення повноти внесення медичних записів до електронної системи охорони здоров'я (далі — ЕСОЗ). Оцінка медичних інформаційних систем, що використовуються установами, проводилася формально, без визначення їх здатності передавати усі необхідні дані до ЕСОЗ.

Також не було вжито заходів для забезпечення установ комп'ютерною технікою, моніторингу реєстрації медичних працівників в ЕСОЗ та отримання ними кваліфікованого електронного підпису.

Станом на 01.06.2025 вартість укладених установами договорів за пакетами медичних послуг, пов'язаних із наданням спеціалізованої медичної допомоги, становить лише 36% обсягу їх фінансування у 2024 році.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- **Кабінетові Міністрів України** доручити МОЗ спільно з НСЗУ до 01.10.2025 проаналізувати подані НАМН обґрунтування щодо:
 - високотехнологічності, унікальності та складності послуг, які надаються установами НАМН, для визначення доцільності введення коригувальних коефіцієнтів до тарифів на медичні послуги;
 - належної компенсації витрат, пов'язаних із наданням медичної допомоги «тематичним хворим», для можливості врахування в тарифах на медичні послуги та коригувальних коефіцієнтах до них.

- **НАМН** до 01.09.2025:
 - вжити заходів для забезпечення відповідності установ вимогам до надавача медичних послуг за ПМГ;
 - вжити заходів для забезпечення відповідності установ вимогам НСЗУ за загальними пакетами медичних послуг, пов'язаних з наданням спеціалізованої медичної допомоги, відповідно до покладених на них функцій;
 - надати МОЗ та НСЗУ обґрунтування щодо високотехнологічності, унікальності та складності послуг, які надаються установами НАМН, для визначення доцільності введення коригувальних коефіцієнтів до тарифів на медичні послуги;
 - організувати роботу з НСЗУ щодо врахування у специфікаціях до пакетів медичних послуг, пов'язаних з наданням спеціалізованої медичної допомоги, монопрофільності установ НАМН;
 - зобов'язати керівників установ НАМН забезпечити реєстрацію всіх медичних працівників, які надають медичні послуги в ЕСОЗ, та отримання ними кваліфікованого електронного підпису для роботи в цій системі;
 - покласти на керівників установ НАМН відповідальність за внесення усіх медичних записів про надання медичної допомоги до ЕСОЗ;
 - визначити порядок та/або критерії відбору «тематичних хворих», їх орієнтовну кількість, достатню для підтвердження результатів наукових досліджень, форму інформаційної згоди пацієнта для включення його до такої категорії;
 - підготувати обґрунтування для можливості врахування в тарифах та коригувальних коефіцієнтах належної компенсації витрат, пов'язаних із наданням медичної допомоги «тематичним хворим», та надіслати їх до МОЗ і НСЗУ для проведення відповідного аналізу;
 - організувати та забезпечити функціонування внутрішнього контролю відповідно до Основних засад функціонування внутрішнього контролю у розпорядників бюджетних коштів.

РЕАГУВАННЯ

- ✓ Дорученням КМУ від 25.07.2025 № 23440/1/1-25 зобов'язано Міністра охорони здоров'я України та Голову НСЗУ опрацювати спільно з НАМН рішення Рахункової палати, вжити необхідних заходів та про результати поінформувати Рахункову палату і КМУ.
- ✓ НАМН наказом від 23.07.2025 № 71 затвердила Дорожню карту реагування на рішення Рахункової палати від 08.07.2025 № 17-2, в якій врахувала всі надані рекомендації. За ініціативою Академії НСЗУ внесені зміни до вимог пакетів медичних послуг за ПМГ, зокрема № 3 «Хірургічні операції дорослим та дітям у стаціонарних умовах» та № 4 «Стаціонарна допомога дорослим та дітям без проведення хірургічних операцій». Це дало змогу більшості установ НАМН у 2025 році укласти контракти з НСЗУ.
- ✓ НАМН зібрано та систематизовано пропозиції установ щодо змін до вимог НСЗУ за загальними пакетами медичних послуг за ПМГ на 2026 рік, пов'язаних з наданням спеціалізованої медичної допомоги відповідно до функцій, в тому числі з урахуванням функціонування монопрофільних наукових установ. Ці пропозиції скеровані НСЗУ та МОЗ для розгляду проєкту змін до вимог пакетів медичних послуг за ПМГ на 2026 рік.
- ✓ Для забезпечення відповідності вимогам НСЗУ Академією розпочато оптимізацію мережі установ.
- ✓ Також за пропозицією НАМН у постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2026 році» враховані підвищені коригувальні коефіцієнти до тарифів за напрямками «кардіохірургія», «інтервенційна кардіологія» та «інвазивна електрофізіологія». Розроблений план управління ризиками, які зумовлені насамперед браком капітальних видатків на придбання високовартісного обладнання та відсутністю в тарифах ПМГ і централізованих програмах закупівель МОЗ медичних виробів для виконання високотехнологічних експертних втручань.
- ✓ Проведена робота з НСЗУ щодо запровадження рівнів складності діагностично-споріднених груп (ДСГ), нових ДСГ, та, відповідно, нових коригуючих коефіцієнтів для належного фінансування інтервенцій.
- ✓ Серед 28 установ НАМН лише 17 підтвердили реєстрацію своїх медичних працівників в ЕСОЗ у повному обсязі. Станом на 15.09.2025 із загальної кількості медичних працівників (4388 осіб), які надавали медичні послуги і зареєстровані в ЕСОЗ, лише 2881 особа (65,7 %) отримала кваліфікований електронний підпис для роботи в цій системі. У разі виявлення установ НАМН, які некоректно вносять записи до ЕСОЗ, стосовно керівників таких установ Академією будуть ухвалені відповідні адміністративні та управлінські рішення.
- ✓ Наказом НАМН від 10.12.2025 № 123 затверджені порядок та інструкція щодо організації та функціонування внутрішнього контролю в НАМН та державних установах, що належать до сфери її управління. Згідно з цим наказом віцепрезиденти НАМН, в. о. головного ученого секретаря НАМН, керівники структурних підрозділів апарату Президії НАМН та керівники установ НАМН мають забезпечити організацію та функціонування системи внутрішнього контролю, керівники установ НАМН — надати до 10.01.2026 інформацію про стратегічні, операційні цілі, бюджетні програми державних установ; ідентифіковані та оцінені ризики, що можуть вплинути на фінансову стабільність та ефективність, результативність надання медичної допомоги; кадрову безпеку; вжиті та/або заплановані управлінські рішення для мінімізації виявлених ризиків; терміни реалізації заходів реагування.